

EUGENIUSZ JACKOWSKI

1. [Dane osobiste:]

Porucznik rezerwy intendentury Eugeniusz Aleksander Jackowski, ur. 12 grudnia 1901 r., sędzia sądu okręgowego, żonaty.

2. [Data i okoliczności zaareztowania:]

Aresztowany zostałem 19 września 1939 r. przy przekraczaniu granicy polsko-litewskiej w Zawiasach. Przebywałem na Litwie w obozie internowanych w Kołotowie do 11 listopada 1939 r. i w Kalwarii do 10 lipca 1940 r. Po wkroczeniu armii ZSRR na Litwę wojska NKWD już 10 lipca 1940 r. przejęły internowanych w obozie w Kalwarii i wywiozły do ZSRR.

3. [Nazwa obozu, więzienia lub miejsca przymusowych prac:]

Na terytorium ZSRR przebywałem w obozie w Kozielsku do 29 czerwca, a następnie w Griazowcu do 28 sierpnia 1941 r.

4. [Opis obozu, więzienia:]

Obóz internowanych w Kozielsku mieścił się w położonym na skraju lasu klasztorze. Na pół zrujnowane, a przeznaczone uprzednio na *dietskij dom otdycha* budynki stawały się zdadne do zamieszkania w miarę dokonywanego przez nas remontu. W szczególności kwatery w zapluskwionych murowanych cerkiewkach i drewnianych domkach, wyposażonych tylko w dwu- lub trzypiętrowe prycze, stały się znośne po remoncie wewnętrznym, dokonanym przez nas przy pomocy narzędzi i materiałów dostarczonych przez władze obozowe. Remont budynków, zorganizowanie szpitala, uruchomienie pralni i łaźni stworzyły znośne warunki bytowania.

Obóz w Griazowcu z nielicznymi, również na pół zrujnowanymi budynkami pocerkiewnymi, mogącymi pomieścić zaledwie znajdujących się już tam ok. 300 naszych jeńców, był początkowo dla nas, przybyłego tam ponad tysiąca internowanych, obozem pod gołym niebem. Wybudowane następnie przez nas baraki z desek częściowo tylko chroniły od rojów komarów i panujących już wtedy chłódów. Dobrodziejstwem losu były ciepłe południa i przepływająca przez obóz rzeczka.

5. [Skład więźniów, jeńców, zesłańców:]

W obu obozach znaczna większość internowanych to oficerowie Wojska Polskiego, a poza tym oficerowie i szeregowi Policji Państwowej. Poziom umysłowy i moralny – dość wysoki. Wzajemne stosunki internowanych w obozie w Kozielsku – dobre prawie do końca 1941 r. Następnie wkradł się brak wzajemnego zaufania, wywołany ujawnieniem – nielicznej zresztą – grupy osób o „nowych”, „współczesnych”, a aktualnych na terytorium ZSRR poglądach społeczno-politycznych. Jednak w konsekwencji tego oraz w związku z wybuchem wojny rosyjsko-niemieckiej nastąpiło tym większe scementowanie większości internowanych i wyodrębnienie znikomej reszty.

6. [Życie w obozie, więzieniu:]

Codzienne życie to pobudka, poranny apel, śniadanie, praca fizyczna dobrowolnie zatrudnionych w warsztatach stolarskich, szewskich i krawieckich, przy remoncie budynków i porządkowaniu terenu obozu, w łaźni, pralni i kuchni, a następnie przerwa obiadowa, dalszy ciąg pracy, kolacja i apel wieczorny.

Wyżywienie – prawie bezmięsne, lecz wystarczające do zaspokojenia głodu. Ubranie – przeważnie własne; naprawa ubrania, bielizny i obuwia – we własnych warsztatach naprawczych szewskich i krawieckich. Życie koleżeńskie – dość wysoko rozwinięte. Biblioteka obozowa i zapas książek własnych częściowo zaspokajały potrzeby. Własny chór i orkiestra, zaopatrzona częściowo w instrumenty własnej produkcji, zyskały głęboką wdzięczność, a w miarę tego kino obozowe traciło zwolenników.

7. [Stosunek władz NKWD do Polaków:]

Stosunek NKWD [był] prawie poprawny, nie znam przypadków stosowania tortur. Propaganda – przy pomocy kina i obzorów, których treść i poziom odpowiadały większości sowieckich pism codziennych.

8. [Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:]

Pomoc lekarska dzięki zorganizowaniu szpitala i zaangażowaniu lekarzy polskich – dostateczna. Śmiertelność w obozie, o ile wiem – nieduża.

9. [Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?]

Po raz pierwszy zezwolono nam napisać do kraju w pierwszej połowie listopada 1941 r., a następnie raz na miesiąc w okresie do wybuchu wojny z Niemcami. Przez cały czas otrzymałem jednak zaledwie pięć kart i listów z Polski z ogólnej liczby wysłanych do mnie kilkudziesięciu.

10. [Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?]

Zwolniony zostałem 28 sierpnia 1941 r. w obozie w Griazowcu, gdzie 29 sierpnia zarejestrowałem się do dalszej służby w Wojsku Polskim.